

Et meminisse juvat!

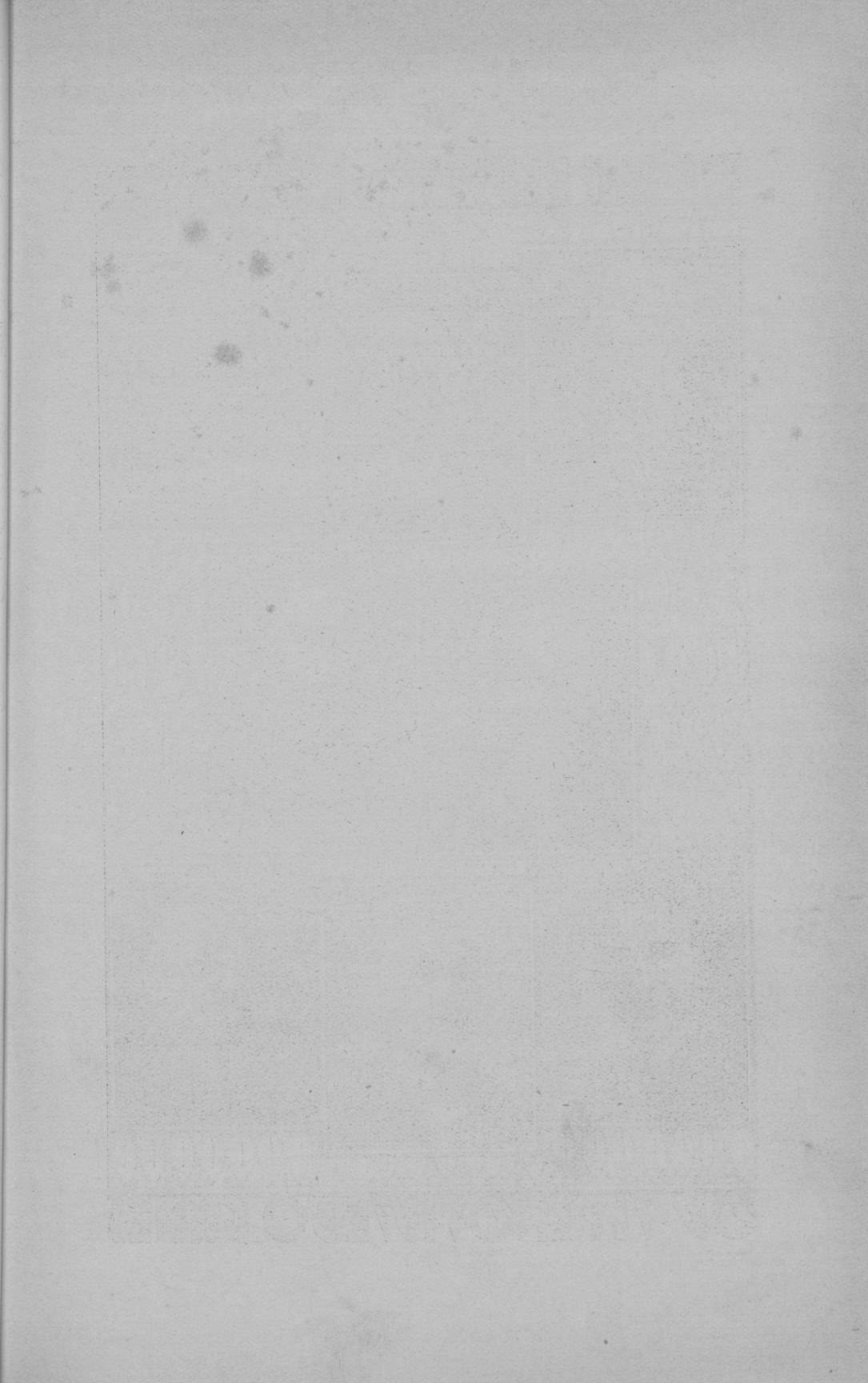
Dr. Anton Brumen.

I.

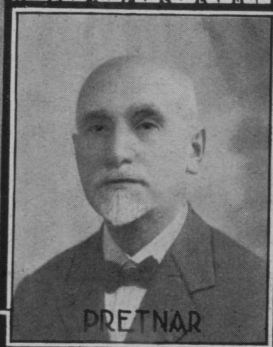
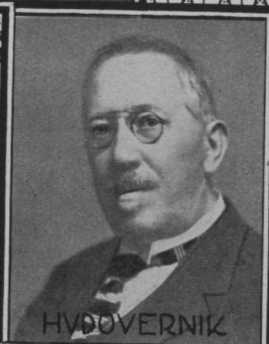
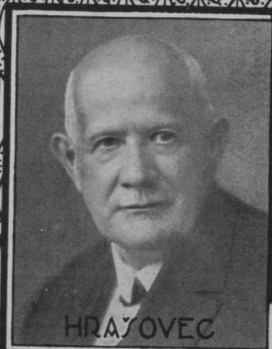
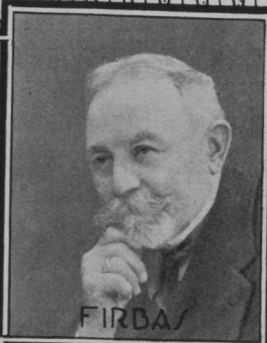
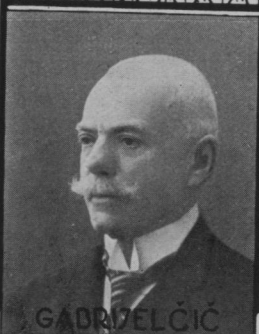
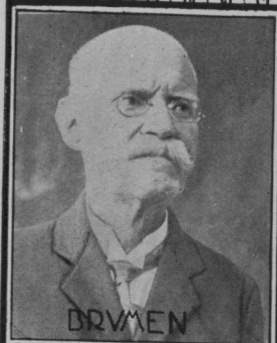
Bilo je meseca julija 1880., ko sem po dovršenih juridičnih študijah na graškem vseučilišču vstopil kot sodni praktikant pri deželnem sodišču v Gradcu. To službo sem brezplačno, a vestno in marljivo opravljal celo leto, nato pa sem bil imenovan za sodnega avskultanta brez adjuta na okrožnem sodišču v Novem mestu. Pred odhodom na svoje službeno mesto sem se predstavil takratnemu predsedniku višjega deželnega sodišča v Gradcu ekscelenci Waserju in se mu zahvalil za naklonjenost. Majhen mož me ostro premotri in reče naposled: »Vi boste morali odslej na Kranjskem uradovati s slovenskimi strankami slovenski, ker minister baron P r a ž á k to zahteva; ali ste večš temu jeziku?« Kratko odgovorim: »Da.« Nato me je začudeno vprašal, kje da sem se priučil temu jeziku. Odgovorim mu, da sem rojen Slovenec v ljutomerskem okraju in da je to moj materinski jezik. Videlo se mu je na obrazu, da mu odgovor ni baš po godu. Pri odhodu mi reče, naj ne bom na Kranjskem samo lingvist, nego tudi jurist.

II.

Upošteval sem predsednikov nauk ter prvi daljši članek objavil s polnim imenom leta 1885., ko sem služboval kot adjunkt v Metliki, v oficijelnem glas'lu justičnega ministrstva na Dunaju »Oesterre'chische allgemeine Gerichtszeitung«. Kmalu nato sem bil premeščen na svojo prošnjo k sodišču v Slovensko Bistrico na Spodnjem Štajerskem. Moja pregreha je bila ta, da sem bil imenovan za to mesto proti predlogu nižjih instanc v Celju oziroma v Gradcu, ki so hotele na vsak način onemogočiti na Južnem Štajerskem uvedbo slovenskega uradovanja na sodiščih. To mi je dal nedvomno čutiti takratni predsednik okrožnega sodišča v Celju, ki mi je to pregreho očital, ko sem se mu predstavil ter mi ob koncu kratkega obiska meseca januarja 1886. ni hotel niti roke podati, ko sem mu svojo roko ponudil z zatrdilom, da bom

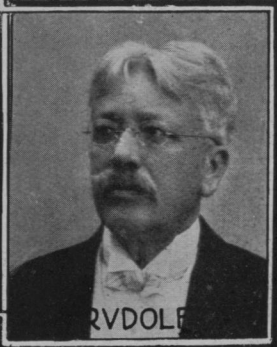
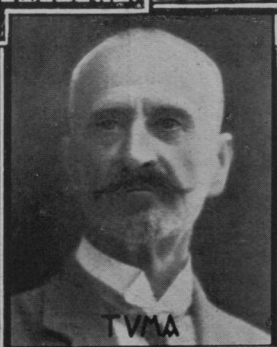
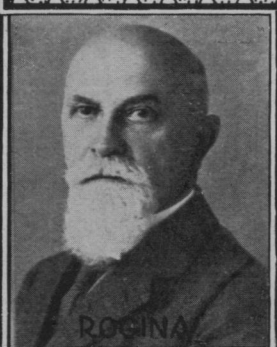
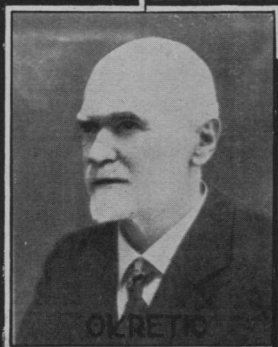
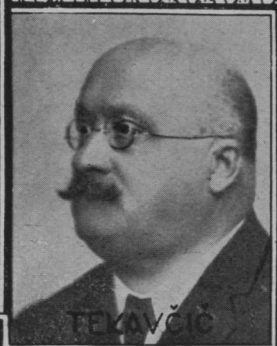
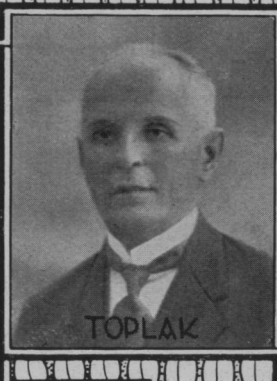

ČLANI DRUŽTYA PRAVNÍKŮ

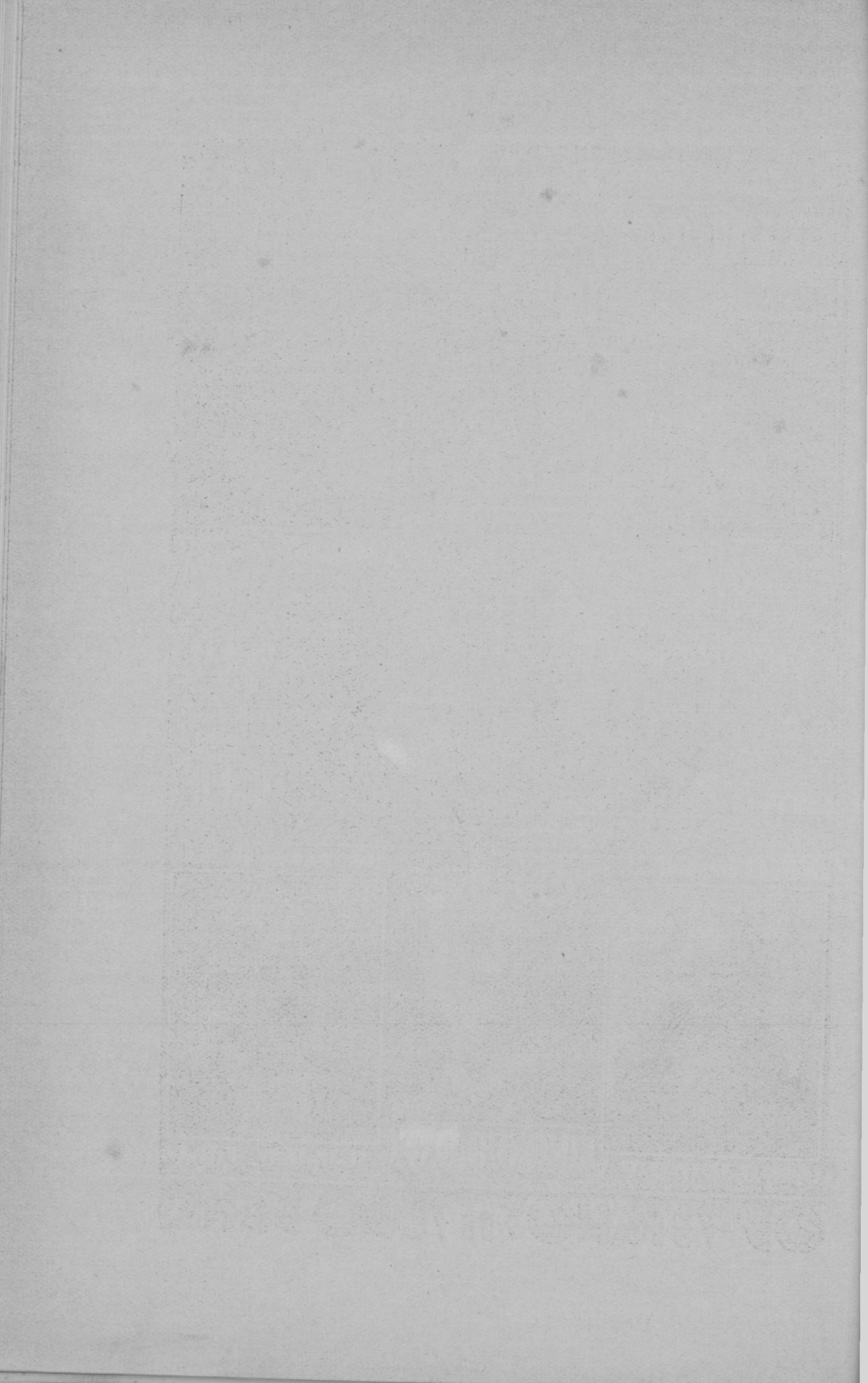

OB VYKONÁVATELSKÉHO ÚŘADU

ČLANI DRUŽINY PRAVNÍKŮ

OD VSTANOVITELSKÉHO DNE

skušal ta izvorni greh popraviti z marljivim in vestnim poslovanjem, nakar mi je predsednik naglo obrnil hrbet ter me brez segljaja v roko odslovil.

Prišli so težki, burni in težavni časi mojega petletnega službovanja v Slovenski Bistrici, a jaz se nisem ustrašil izvrševati po možnosti jezikovno naredbo justičnega ministra barona P r a ž á k a ter s slovenskimi strankami slovenski uradovati, tudi če mi je bil včasih prideljen zapisnikar nevesč slovenskemu jeziku. V takih primerih je zapisnikar zapisaval po fonetiki, jaz pa sem končno z rdečim svinčnikom popravljaj napake, ki jih je kar v vsaki vrsti mrgolelo. Seveda je tako protokoliranje gospodi v Celju in Gradcu delalo dosti preglavic, jaz pa sem si v spodnještajerskih nemčurskih glasilih s takim postopanjem pridobil častni naslov: Der windische Adjunkt in Windisch-Feistritz.

III.

Tantae mollis erat...

Na dan 13. decembra 1890. leta je bila proti meni razpisana pri graškem višjem sodišču tajna disciplinska razprava pod predsedstvom predsednika Waserja. Te razprave sem se osebno udeležil s svojim zastopnikom dr. S., odvetnikom v Celju, ter imenoval tudi zaupnike. Od teh pa je samo eden bil prisoten pri celi razpravi.

S svojim zagovornikom se podava dan pred razpravo v predsedstvo višjega sodišča, da pregledava akt in spise, kar je bilo za informacijo potrebno. Spise nama izroči dr. Schauer, ki je imel srečo ali tudi nesrečo, da je postal zadnji justični minister propadle Avstrije 1918. Bil je zapisnikar pri razpravi ter nama pri izročitvi akta izjavil, da je na višje povelje izločil iz akta vse rezervatne spise in referate, češ da pregled teh spisov ekscelencja Waser ne dovoli, ker so rezervatnega značaja. Osupnila sva nad tem ukrepom in najbolje bi bila storila, če bi se s protestom še pred obravnavo odstranila iz Gradca, ker je bilo očitno, da je tendenciozna sodba in obsodba že v naprej sklenjena in da je cela razprava bila le farsa — vpriporjena v to svrho, da me na ta način odstranijo iz Slovenske Bistrice.

Glavni točki obtožbe sta bili:

a) Inspiracija nekaterih člankov v mariborskem listu »Süddeutsche Post«, ki je pisal za Jugoslovane v prijaznem duhu, kakor tudi nekaterih člankov, objavljenih v »Slovenskem Narodu«. Nobeden izmed teh člankov in dopisov ni bil niti konfisciran ali pod zasebno obtožbo stavljen, kar je eklatanten dokaz za to, da so bili le stvarna kritika oziroma dostojna polemika proti spodnještajerskim nemškutarjem.

b) Druga točka obtožbe je bilo dejstvo, da sem bil edini naročnik lista »Slovenski Narod« v Slovenski Bistrici ter sem ta list brezplačno pod roko oddajal slovenskemu gostilničarju ter da sem s tem nameraval razširjati napade, ki so bili v tem listu naperjeni proti predsedniku graškega višjega sodišča zaradi zatiranja slovenščine na sodiščih. V tem pogledu sem pri razpravi višjemu državnemu pravdniku ugovarjal ter pripomnil, da naj spravi, če je kot javni obtožitelj pravičen, pošten in dosleden človek, poleg mene na zatožno klop tudi njemu podrejenega ljubljanskega državnega pravdnika, ker ta v zadostni meri ne konfiscira tega preklicanega lista ter s tem omogoča meni izvršitev disciplinskega pregreška. Ta ugovor pa je navedenega obtožitelja tako razkačil, da je obledel in predlagal moj izgon iz državne službe. Temu predlogu disciplinski senat sicer ni ustregel v polni meri, pač pa me je obsodil v kazensko premostitev na lastne stroške in poostril to kazen s tem, da se mi morajo za dobo 3 let znižati prejemki za tretjino. Najvišje kot kasacijsko sodišče je to kazen potrdilo, a znižanje službenih prejemkov skrčilo in omejilo samo za 1 leto. Na podlagi te krute obsodbe sem izstopil meseca julija 1891 iz državne službe s pridržkom penzijske pravice za službovanje več kakor 10 let, a avstrijska oblastva, upravno sodišče in državno sodišče na Dunaju mi te penzije nista hoteli iz razumljivih razlogov likvidirati.

To me ni razočaralo, pač pa me je razočaralo stališče ministra pravde v Beogradu, ki je izjavil v odloku z dne 9. maja 1927 Preds. 766/12-23-4, da bi moglo mojo prošnjo za pokojnino rešiti le, če bi eventualno obnovljeno disciplinsko postopanje zame ugodno končalo. Podobno se je glasil izrek državnega sveta v Beogradu, ki je v svoji sodbi z dne 21.

marca 1928 br. 39531/27, razsodil: Izveštaj viš. dež. sodišča v Ljubljani br. 766/27, koji je tožilac priložio uz tužbe, Savet ne može uzeti kao rešenje, pošto se iz njega opšte ne vidi, o čemu se radi, i u čemu je sporno pitanje.

Začetki slovenskega uradovanja na Primorskem.

Mih. Gabrijelčič.

Vašemu prijaznemu vabilu, naj bi povodom praznovanja štiridesetletnice obstoja društva Pravnika napisal tudi jaz — kot eden najstarejših članov — nekaj spominskih črtic za naše glasilo, se z veseljem odzovem. Saj se v resnici radujem tega dogodka tako iskreno kakor se ga zamore veseliti le tisti, ki je pred 40. leti kumoval rojstvu tega, s tolikimi naporji in težavami rojenega slovenskega pravniškega deteta. Radost, ki jo vzbuja ta redki dogodek v meni, kakor pri vseh še živečih soustanoviteljih, je tem večja in prijetnejša, ko se spominjam, da je bilo ob ustanovitvi dokaj skeptičnih, ki so prorokovali novo ustanovljenemu društvu le kratko dobo življenja. Zaveš, da so ti pesimisti slabo odrezali in da sem po tolikih krizah in bojih, s katerimi se je moralo naše društvo tekom te dolge dobe boriti, doživel štiridesetletnico njegovega obstoja, me navdaja s posebnim navdušenjem.

Če je že bila ustanovitev društva »Pravnika« velike važnosti za vse slovenske juriste, je imela ista še prav poseben izreden pomen in je postala tako rekoč epohalna za primorske slovenske sodnike, med katerimi sem bil tudi jaz, in za slovensko uradovanje na primorskih sodiščih sploh, kjer je bil slovenski zapisnik, odlok ali slovenska sodba do takrat »avis rara in gurgite vasto«. Dočim so bili namreč na sodiščih na Kranjskem doseženi že precejšnji uspehi na polju slovenskega uradovanja, je tičalo to na primorskih sodiščih na mrtvi točki.

Šele pod justičnim ministrom P r a ž á k o m — možem blagega spomina — so nastopili tudi za primorska sodišča